Příběh brumovického školství: Od meziválečných zápasů k poválečné obnově (1929–1950)

Historie moderní české školy v Brumovicích se začala psát v pohnutých letech první republiky. Cesta k českému vzdělávání v obci nebyla jednoduchá a nesla v sobě silný příběh odhodlání místních vlastenců i obětí nacistické okupace.

Trnitý začátek meziválečné školy (1929–1938)

Vše začalo v srpnu roku 1929, kdy započala oficiální jednání o zřízení české obecní školy. V obci do té doby fungovala pouze německá škola, kterou musely navštěvovat i děti z českých a smíšených rodin. Dne 22. srpna 1929 byla škola oficiálně zřízena a již 25. srpna byl jejím prvním správcem a učitelem jmenován **František Dorazil**, rodák z Větřkovic u Příbora. Počátky provázela velká nejistota – čeští zemědělští dělníci se obávali ztráty práce u německých sedláků a mnohé děti ze smíšených rodin vůbec neuměly česky. Hledání vyučovacích prostor naráželo na odpor, dokud pomocnou ruku nenabídl místní lékař a patriot **František Štěpán**, který pro školu uvolnil učebnu v domě č. p. 112.
Školní rok 1929/1930 zahájil František Dorazil sám se 27 žáky. Česky hovořilo pouhých šest z nich. Na podzim téhož roku posílil sbor učitel **Vilém Juchelka**, kterého v prosinci vystřídal **Josef Novák**. Významnou oporou se škole stal v listopadu 1929 založený odbor **Matice Opavské**, který pořádal osvětové akce, vánoční nadílky a šatil potřebné děti.
V březnu 1930 byla v domě č. p. 225 zřízena také **česká státní mateřská škola** s 22 dětmi.

Stupňování tlaku, mobilizace a Mnichovská zrada

Ve druhé polovině 30. let se atmosféra v Brumovicích dramaticky zhoršovala. Stoupenci Sudetoněmecké strany stupňovali tlak a zastrašování českých rodin, v důsledku čehož poklesl v září 1938 počet žáků české školy na pouhých 11.
Po vyhlášení všeobecné mobilizace 23. září 1938 odstěhoval ředitel Dorazil svou rodinu do bezpečí vnitrozemí a sám narukoval do armády. Po Mnichovské dohodě a obsazení Brumovic v říjnu 1938 byla česká škola okamžitě zrušena a její majetek zabavila německá škola.
Následující léta okupace si mezi lidmi spojenými s brumovickou školou vybrala krutou daň:

- Učitel **Josef Novák** byl zatčen gestapem a zemřel pravděpodobně 10. dubna 1945 v plynové komoře v Mauthausenu.
- Ředitel skrochovické školy **František Hoza**, který se zásadním způsobem zasadil o vznik české školy v Brumovicích, byl popraven 9. října 1941 v Brně.
- Bývalý brumovický kaplan **Gorazd Pavlík** byl gestapem popraven 4. září 1942 v Praze.
- Samotný ředitel **František Dorazil** byl v roce 1942 odsouzen za přípravu velezrady na 2,5 roku vězení v Ratiboři a až do konce války měl zákaz pedagogické činnosti.

Poválečné vzkříšení a obnova (1945–1950)

Po osvobození Brumovic Rudou armádou 6. května 1945 a následném odchodu německého obyvatelstva začala nová kapitola. Do obce přicházeli noví obyvatelé z různých koutů Moravy, Beskyd i Slovenska. Dne 1. srpna 1945 se do funkce ředitele národní školy vrátil **František Dorazil**.

Pravidelné vyučování bylo zahájeno 3. září 1945 v budově č. p. 131 (bývalé německé škole z r. 1898). Budova byla těžce poškozena bombardováním, měla vytlučená okna a zničenou střechu. Učitelský sbor tvořený **Jiřím Lukášem** a **Jiřinou Šefčíkovou** (později posílený o **Ludmilu Mašínovou**) musel zpočátku pracovat s 85 žáky z různých částí republiky na vyrovnání znalostí češtiny a vlastivědy.

V únoru 1946 vznikla Místní školní rada, která obětavě zajišťovala opravy budovy, nátěry oken a vymalování tříd. Školní tělocvična byla propůjčována cvičencům TJ Sokol a hudební síň sloužila nedělním bohoslužbám.

Významným krokem bylo **založení mateřské školy 1. května 1946** pod vedením učitelky **Marie Tylichové**. Po krátkém působení v budově obecné školy byla školka přemístěna do adaptovaného objektu bývalého hostince (č. p. 169), kde stavitel Rudolf Bialy se svými pracovníky bezplatně upravil dvůr a místnosti.

Školský rok 1947/1948 přinesl dokončení nákladné opravy fasády a oken hlavní budovy. Sbor posílily učitelky **Gabriela Hájková** a **Emílie Marková**. Žáci se aktivně zapojovali do života obce – pořádali oslavy, hráli divadlo a pomáhali při zalesňování svahu u říčky Čižiny směrem na Pocheň.

Přelomový rok 1948 přinesl nový školský zákon o jednotné škole. Brumovická škola byla přejmenována na **národní školu** (s 1. až 5. ročníkem), přičemž starší žáci pokračovali na měšťanské škole v Neplachovicích. Mateřská škola se 1. září 1948 osamostatnila a přesídlila do budovy č. p. 81 se dvěma odděleními pro 28 dětí.

Na práhu padesátých let, ve školním roce 1949/1950, navštěvovalo brumovickou národní školu již 124 žáků, kteří se začali vzdělávat podle nových učebních osnov. Škola se stala pevným základem kulturního a společenského života nové poválečné komunity v Brumovicích.